

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน วิชาเกษตรเพื่อเสริมสร้างทัศนคติของนักเรียนโรงเรียนวัดโนนทัยพาย์ ผู้ศึกษาได้รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการเรียนการสอนของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาและได้รวบรวมผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาเกษตรเพื่อนำมาเป็นแนวในการศึกษาดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรการเรียนการสอนวิชาเกษตรในระดับมัธยมศึกษา
2. กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
3. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพเกษตร
4. ความรู้และทัศนคติ
5. การมีส่วนร่วม
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรการเรียนการสอนวิชาเกษตรในระดับมัธยมศึกษา

หลักสูตรการเรียนการสอนวิชาเกษตรในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมสามัญศึกษาได้ให้มีการใช้หลักสูตรการเรียนการสอนพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เพื่อให้โรงเรียนและสถานศึกษาได้นำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมีหลักการดังนี้

1. เป็นการศึกษาที่มุ่งผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง
2. เป็นการศึกษาทั่วไป เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบสัมมาอาชีพหรือการศึกษาต่อ
3. เป็นการศึกษาที่สนองความต้องการของท้องถิ่นและประเทศชาติ

จุดมุ่งหมาย

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาต่อ ให้สามารถเลือกแนวทางที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามบทบาทและหน้าที่ของตน ในฐานะพลเมืองดี ตามระบอบการปกครองประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพอที่จะเลือกและตัดสินใจประกอบสัมมาอาชีพ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีนิสัยในการปรับปรุงงาน ตนเองและสังคม เสริมสร้างอนามัยชุมชนและครองชีวิตโดยคำนึงถึงสังคม

หลักสูตรการเรียนการสอนวิชาชีพเกษตรในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้กรมสามัญศึกษามีการใช้หลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2524 (ฉบับปรับปรุง 2531) เพื่อให้โรงเรียนและสถานศึกษาได้นำหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีหลักการดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะเฉพาะด้านที่สามารถนำไปประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม
2. เป็นการศึกษาที่สนองต่อการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่นหรือการศึกษาต่อ
3. เป็นการศึกษาที่ส่งเสริมการนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ท้องถิ่น และประเทศชาติ

จุดมุ่งหมาย

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตและให้สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ มีความรู้ และทักษะเฉพาะด้านตามศักยภาพ เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ ร่วมพัฒนาสังคมด้วยแนวทางและวิธีการใหม่ ๆ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ , 2535)

2. กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

เทคนิควิธีการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันจึงมุ่งที่จะพัฒนาคน โดยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเพื่อสอดคล้องกับนโยบายของกรมสามัญศึกษา ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงมีการดำเนินงานโครงการปฏิรูประบบการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2539 และดำเนินการต่อเนื่องกันมาจนถึงปีงบประมาณ 2541 โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ทั้งศึกษานิเทศก์ กรม เขต จังหวัด และบุคลากรหลักของโรงเรียนให้มีความเข้าใจในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน และแนวทางการปฏิบัติไปใช้ในการนิเทศแก่บุคลากรในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรมวิชาการ (2534) ได้ให้ความหมายการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่า หมายถึง การสอนที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เหมาะสมกับความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง แนวความคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ล้วนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด เป็น ทำเป็น และแก้ไขปัญหา โดยพัฒนาความรู้ ความสามารถเต็มศักยภาพด้วยตนเองเป็นสำคัญ ครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะ และคอยช่วยเหลือให้การจัดการเรียนการสอนประสบผลดังจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

หลักในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สรุปได้ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct) ดังนี้

- แสวงหาข้อมูล
- ศึกษาทำความเข้าใจ
- คิดวิเคราะห์
- ตีความ
- แปลความ
- สร้างความหมายแก่ตนเอง
- สังเคราะห์ข้อมูล
- สรุปข้อความรู้

2. ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน และได้เรียนรู้จากกันและกัน ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ความคิด และประสบการณ์แก่กันและกันมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (Interaction)
3. ให้ผู้เรียนมีบทบาท และมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ให้มากที่สุด (Participation)
4. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ "กระบวนการ" ควบคู่ไปกับ "ผลงาน/ข้อความรู้ที่สรุปได้" (Process/Product)
5. ให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน (Application)

ขั้นตอน/กระบวนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สามารถดำเนินการเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

ขั้นนำ	สร้าง/กระตุ้นความสนใจ หรือเตรียมความพร้อมในการเรียน
--------	---

ขั้นกิจกรรม	<p>จัดกิจกรรมตามหลักการ</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง → Construct ◆ ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ช่วยกันเรียน → Interaction ◆ ให้ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง → Participation ◆ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการ ควบคู่กับผลงาน/ข้อสรุปความรู้ → Process/Product ◆ ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ → Application
-------------	--

ขั้นวิเคราะห์	อธิบายผลจากกิจกรรม
	<ul style="list-style-type: none"> ◆ วิเคราะห์อภิปรายผลงาน/ข้อความรู้ที่สรุปได้จากกิจกรรม ◆ วิเคราะห์อภิปรายกระบวนการเรียนรู้ (Process)

ขั้นสรุปและประเมินผล	สรุปและประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์
----------------------	--

เครื่องมือวัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

1. การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

1.1 ครูวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย สอดคล้อง
กับความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน

1.2 ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในสิ่งต่อไปนี้

- วิเคราะห์ / กำหนด จุดประสงค์ย่อย
- วางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- สร้างและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน
- กำหนดวิธีการวัดและประเมินผล
- กำหนดแนวทางการซ่อมเสริม

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.1 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการนำเข้าสู่บทเรียน

2.2 ผู้เรียนค้นพบข้อความรู้ด้วยตนเอง โดยกระทำในลักษณะต่อไปนี้

- ร่วมแสดงความคิดเห็น
- คิดวิเคราะห์อย่างมีจิตวิจรรย์ญาณ
- ปฏิบัติงานตามกระบวนการกลุ่ม
- เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง
- ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งต่าง ๆ

2.3 ผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมตามความสามารถของผู้เรียน

2.4 ผู้เรียนได้เสนอและวิจารณ์ผลงานของตนเองและเพื่อน

2.5 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสรุปข้อความ

2.6 ผู้เรียนได้สรุปขั้นตอนการทำงานตามกระบวนการเรียนรู้

2.7 ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

3. การใช้สื่อการเรียนการสอน

1.1 ใช้สื่อที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการ
เรียนรู้

1.2 ใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย และเหมาะสมในการส่งเสริมการ
เรียนรู้

4. การวัดผลและประเมินผล

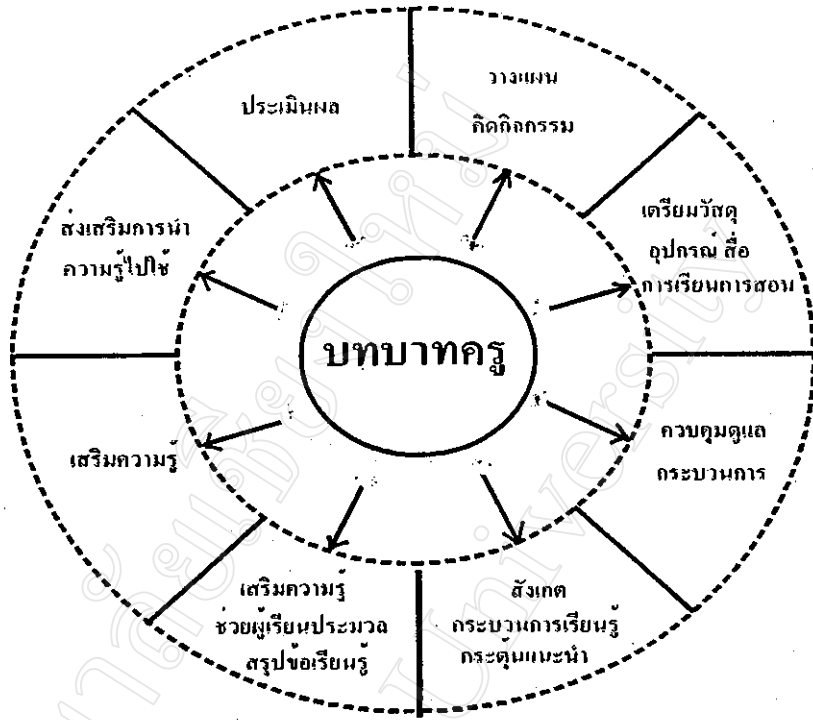
4.1 วัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย

- 4.2 นำผลการประเมินไปปรับปรุงการเรียนการสอน
- 4.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล
- 4.4 มีการประเมินผลทั้งกระบวนการเรียนรู้ ผลงาน และคุณลักษณะของผู้เรียน
- 4.5 มีการประเมินผลการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- 4.6 มีการประเมินผลจากสภาพจริงและเพิ่มสะสมงาน
- 5. ความพึงพอใจของผู้เรียน
 - 5.1 การทำงานกลุ่ม
 - 5.2 การร่วมกำหนดจุดประสงค์ย่อย
 - 5.3 การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
 - 5.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล
 - 5.5 การประเมินตนเอง
 - 5.6 การเรียนรู้สิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง

บทบาทของครูกับนักเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ครูจำเป็นต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนที่ขึ้นอยู่หน้าชั้นเรียนตลอดกาลมาเป็นลักษณะต่อไปนี้

1. ผู้จัดการ เป็นผู้กำหนดบทบาทให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรม แบ่งกลุ่มหรือจับคู่เป็นผู้มอบหมาย หน้าที่ความรับผิดชอบแก่นักเรียนทุกคน จัดการให้ทุกคนได้ทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถความสนใจของตน
2. ผู้ร่วมกิจกรรม เข้าร่วมกิจกรรมในกลุ่มจริง ๆ พร้อมทั้งให้ความคิดและความเห็น หรือเชื่อมโยงประสบการณ์ส่วนตัวช่วยนักเรียนขณะทำกิจกรรม
3. ผู้ช่วยเหลือและแหล่งวิชาการ คอยให้คำตอบเมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือทางวิชาการ
4. ผู้สนับสนุนและเสริมแรง ช่วยสนับสนุนด้านสื่อ อุปกรณ์หรือให้คำแนะนำที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมหรือฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง
5. ผู้ติดตามตรวจสอบ คอยตรวจสอบงานที่นักเรียนผลิตขึ้นมาก่อนที่จะส่งต่อไปให้นักเรียนคนอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความถูกต้อง

แผนภูมิที่ 1 แสดงบทบาทของครูในการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

แหล่งที่มา : เทคนิควิธีการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ฝ่ายนิเทศงานวิชาการ
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 8

บทบาทของผู้เรียน

ผู้เรียนตามแนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีบทบาทดังนี้

1. สร้างความรู้ด้วยตนเอง ในลักษณะดังต่อไปนี้

- แสวงหาข้อมูล
- ศึกษาทำความเข้าใจ
- คิดวิเคราะห์ตีความ แปลความหมาย
- สังเคราะห์
- สรุปข้อความรู้

2. มีบทบาทและมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการเรียนรู้

3. มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน

เทคนิคการนำวิธีสอนในรูปของกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

1. กิจกรรมการทัศนศึกษาออกสถานที่

การศึกษานอกสถานที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่าผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งที่เป็นจริง ทำให้การเรียนรู้มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน

จุดมุ่งหมายของการทัศนศึกษาออกสถานที่

- 1.1 ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์โดยตรง
- 1.2 ผู้เรียนเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมเข้ากับประสบการณ์ใหม่
- 1.3 ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และได้รับความสนุกสนาน
- 1.4 ผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม

กระบวนการจัดการทัศนศึกษาออกสถานที่

- **ขั้นเตรียม** ผู้ดำเนินการจัดการทัศนศึกษาออกสถานที่ต้องมีการวางแผนให้รอบคอบ ในการกำหนดจุดมุ่งหมายด้านทักษะและเจตคติให้สอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตร กำหนดวัน เวลา ติดต่อกับสถานที่ที่จะไปศึกษา การขออนุญาตจากหน่วยงานต้นสังกัด การจัดทำหนังสือขออนุญาต หน่วยงานหรือต้นสังกัดสถานที่ที่จะไปทัศนศึกษาจัดเตรียมผู้ที่จะไปทัศนศึกษา ยานพาหนะ และผู้ควบคุมในการทัศนศึกษา

- **การออกไปทัศนศึกษา** มีการสำรวจความเรียบร้อยของวัสดุอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวก อุปกรณ์การจดบันทึก การทัศนศึกษา การเดินทางพยายามให้ไปตรงตามกำหนดการ ให้มากที่สุด

- **ขั้นประมวลผล** ด้วยการให้ผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมาย เช่น การเขียนรายงาน เขียนแผนภูมิ จัดกลุ่มอภิปราย เป็นต้น ซึ่งอาจจะประเมินด้านเจตคติ ความร่วมมือ การประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ ด้วยการสังเกต หรือซักถามก็ได้ (หน่วยศึกษานิเทศ , 2540)

2. กิจกรรมการสัมภาษณ์

กิจกรรมการสัมภาษณ์ คือ การสัมภาษณ์ (interview) เป็นกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลข่าวสาร (process of information-gathering) ระหว่างบุคคลสองฝ่ายโดยมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน (definite purpose) ฉะนั้นในการสัมภาษณ์จึงต้องมีบุคคลอย่างน้อยที่สุดตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยมีฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ซักถามหรือผู้สัมภาษณ์ (interviewer) และอีกฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่ให้คำตอบหรือผู้ถูกสัมภาษณ์ (interviewee)

การสัมภาษณ์คือ รูปแบบหนึ่งของการติดต่อสื่อสารด้วยวาจา (oral communication) ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไปเป็นอย่างน้อย ซึ่งในการสัมภาษณ์จะมีจุดประสงค์ที่แน่นอนในการสัมภาษณ์และทั้งสองฝ่าย คือ ผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์จะผลัดกันพูดกันฟังเป็นระยะ ๆ ตลอดเวลาของการสัมภาษณ์ และเขายังได้แสดงทัศนคติว่า "ไปดีกว่าที่ต้องเน้นว่า " บุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป " นั้น เพราะโดยทั่วไปเรามักจะเข้าใจว่า การสัมภาษณ์จะกระทำกันแบบหนึ่งค่อหนึ่ง คือ มีผู้สัมภาษณ์หนึ่งคนและผู้ถูกสัมภาษณ์หนึ่งคน รวมทั้งหมดเป็นสองคน แต่โดยความเป็นจริงแล้ว บางครั้งการสัมภาษณ์ อาจมีบุคคลมากเกินกว่าสองคนขึ้นไปก็ได้ ฉะนั้น จึงใช้คำว่า " บุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป " เพื่อความรัดกุมแห่งความหมาย

ความมุ่งหมายของการสัมภาษณ์

ความมุ่งหมายของการสัมภาษณ์ มีความแตกต่าง ความมุ่งเฉพาะ และความสลับซับซ้อนกว่าการสื่อสารแบบอื่น ๆ การสัมภาษณ์อาจแบ่งออกตามความความมุ่งหมายสำคัญ ๆ ดังนี้

1. เพื่อเก็บรวบรวมข่าวสาร ความมุ่งหมายของการสัมภาษณ์แบบนี้ก็คือ ผู้สัมภาษณ์สัมภาษณ์ผู้ถูกสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมความคิดเห็น และประสบการณ์ ของผู้ถูกสัมภาษณ์ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดของการสัมภาษณ์เพื่อความมุ่งหมายนี้ก็คือ การสัมภาษณ์เพื่อสำรวจความคิดเห็นต่าง ๆ

2. เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อนำไปประกอบการศึกษาหรือแพร่กระจายสู่ผู้อื่นต่อไป เช่น นักศึกษาวิชาวาทนิเทศและวาทศิลป์ขอสัมภาษณ์นายกสมาคมนักพูดแห่งประเทศไทย เพื่อทราบข้อเท็จจริงบางประการ เพื่อนำไปประกอบการทำรายงาน นักศึกษาวิชาการประชาสัมพันธ์ ขอสัมภาษณ์ถึงการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานจากผู้อำนวยการฝ่ายประชาสัมพันธ์แห่งหน่วยงานนั้น ๆ เพื่อนำไปประกอบการศึกษาวิชาดังกล่าวหรือ

เพื่อนำไปทำรายงาน นักข่าวหนังสือพิมพ์ขอสัมภาษณ์รัฐมนตรีประจำกระทรวง เพื่อทราบนโยบาย และข้อเท็จจริงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วนำไปตีพิมพ์เผยแพร่สู่ประชาชน

3. เพื่อการแก้ปัญหา หรือเพื่อการตัดสินใจ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์เพื่อหาข้อสรุปหรือข้อยุติในการแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่ง เช่น การสัมภาษณ์นักสังคมสงเคราะห์และจิตแพทย์ เพื่อค้นหาแนวทางการแก้ปัญหาวัยรุ่นในสังคม เป็นต้น

4. เพื่อชักชวนให้เกิดความเชื่อ และพฤติกรรม ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์เพื่อการจูงใจ เช่น การสัมภาษณ์เชลยศึกสงครามที่จับกุมมาได้ ซึ่งขณะสัมภาษณ์อาจมีการชักจูงใจและล้างสมองต่าง ๆ เป็นต้น

5. เพื่อการวิจัยและการแสวงหาข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ เป็นการสัมภาษณ์เพื่อการค้นคว้าหาข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ เช่น การสัมภาษณ์เพื่อวิจัยการตลาด การสัมภาษณ์เพื่อสอบสวนชักใช้ได้เรียงของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อหาหลักฐานจากปากคำเพิ่มเติมของพยาน เป็นต้น (วิรัช , 2526)

3. กิจกรรมการสาธิต

เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ถ่ายทอดเนื้อหาสาระ พร้อมกับแสดงกระบวนการปฏิบัติเป็นตัวอย่าง การสาธิต ใช้ในการพัฒนาทางปัญญาและทักษะ

ความมุ่งหมายในการสอนแบบสาธิต

- เพื่อช่วยให้การสอนวิชาต่าง ๆ ได้ผลดีขึ้น และผู้เรียนสามารถจะนำไปปฏิบัติด้วยตนเองได้ภายหลัง ซึ่งผิดกับการบรรยายเพียงอย่างเดียวทำให้ลืมได้ง่ายกว่า
- เพื่อช่วยให้การส่งเสริมและเผยแพร่สิ่งของต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสิ่งที่เป็นสินค้าและที่ไม่เป็นสินค้าโดยเฉพาะสิ่งที่จะนำไปใช้ปฏิบัติให้ได้ผลทางการค้า ได้แก่ผลผลิตทั้งทางเกษตร ทัศนกรรมและอุตสาหกรรมในบ้านต่าง ๆ เป็นต้น การแสดงการสาธิตทั้งวิธีทำและวิธีใช้มีความสำคัญยิ่งในการโฆษณาสินค้านั้น

4. กิจกรรมการปฏิบัติงานโครงการ

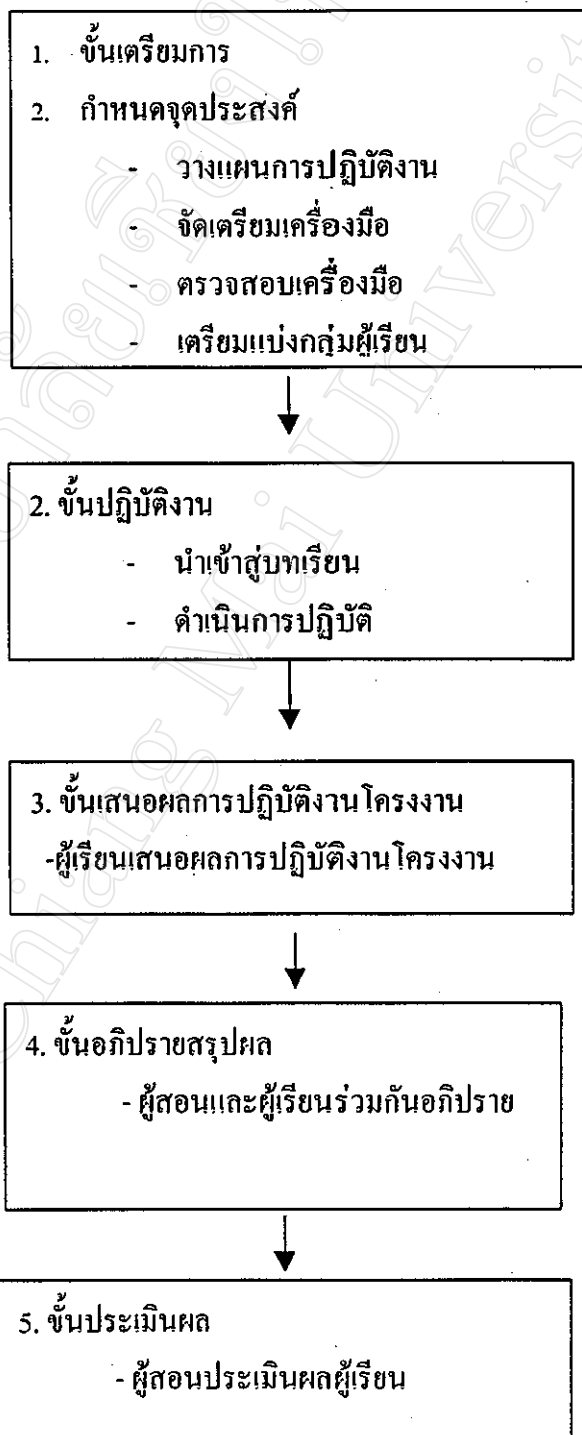
ความหมาย วิธีสอนแบบปฏิบัติงานโครงการ หมายถึง วิธีสอนที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ศึกษา ค้นคว้า ด้วยการปฏิบัติงานโครงการ เพื่อพิสูจน์หลักการ ทฤษฎีที่ผู้อื่นได้ค้นพบไว้ วิธีสอนแบบนี้มักใช้ในวิชาวิทยาศาสตร์ เช่น การทดลองการเกิดเงา ทดลองการพาหะพืชด้วยเมล็ด ทดลองการสะท้อนของแสง ทดลองว่าแสงเดินทางเป็นเส้นตรง ฯลฯ เป็นต้น (หน่วยศึกษานิเทศ , 2541)

ความมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เรียน ได้รับประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงานโครงการด้วยตนเอง
2. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้สามารถใช้ได้อย่างถูกต้องเป็นแนวทางในการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ต่อไป
3. เพื่อฝึกการปฏิบัติงาน โครงการหาข้อเท็จจริงอย่างมีระบบขั้นตอนและรอบคอบ
4. เพื่อฝึกการสังเกตคิด วิเคราะห์ สรุปผล และรายงานตามความเป็นจริงที่ค้นพบ

ขั้นตอนการสอน โดยการปฏิบัติงานโครงการ มี 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนวิธีสอบแบบปฏิบัติงานโครงการ

5. กิจกรรมการบรรยาย

การบรรยายมีลักษณะของการสอน หรือบอกเล่าแจ้งเพื่อให้ผู้ฟังได้รับความรู้ ข่าวสาร หรือสร้างทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิด โดยการจงใจให้เชื่อหรือยอมรับข้อความหรือเรื่องราวที่นำมาบรรยาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิด หรือกระตุ้น ชักชวน และใช้อิทธิพลเพื่อโน้มน้าวผู้ฟัง เช่นเดียวกับกับพูดในที่ชุมนุมชน

"การบรรยาย" คือ การเสนอหรือแนะนำเรื่องใด ๆ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีลักษณะของการสื่อสารทางเดียว (one-way communication) หรืออาจจะกล่าวได้ว่า การบรรยายก็คือการอบรม การสอนที่มีลักษณะเป็นพิธีการ (Formal) ทั้งนี้เพื่อจะถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดหรือสมองของผู้ฟังด้วยวิธีต่าง ๆ โดยการใช้อารมณ์ เหตุผล ความจริง และทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อเปลี่ยนแปลงความเชื่อถือของผู้ฟังให้คล้อยตาม

การบรรยายที่ดี

ความล้มเหลวของการบรรยายมีสาเหตุสำคัญประการหนึ่ง คือ ขาดการเตรียมหรือเตรียมด้วยความไม่เข้าใจในหลักและวิธีการ ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องสำคัญของผู้บรรยายหรือครูผู้ฝึกทั่วไป การบรรยายไม่ใช่การพูดคุยเล่าเรื่องตามสบาย การบรรยายที่ดีประกอบด้วยส่วนสำคัญ ดังนี้

ก. การเตรียมผู้ฟังให้เกิดความสนใจ และพร้อมที่จะรับความรู้ด้วยการกระตุ้นความสนใจของผู้เข้ารับการอบรม อาจทำได้หลายวิธี เช่น ชี้ให้เห็นว่าจากการบรรยายนี้ผู้ฟังจะได้รับประโยชน์อะไร นำไปใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง เกี่ยวข้องกับการจะทำเงินรายได้ให้ผู้ฟัง ฉะนั้นหากกระตุ้นผู้ฟังให้เกิดความสนใจในตอนแรกแล้ว ก็นับว่าได้รับความสำเร็จไปครึ่งหนึ่งทีเดียว เพราะถ้าผู้ฟังเกิดมีความสนใจและความต้องการที่จะเรียนรู้ การบรรยายนั้น ๆ ก็จะได้ผลเต็มเม็ดเต็มหน่วยตามส่วนขึ้นไปด้วย

ข. การรักษาระดับความสนใจ ของผู้ฟังให้อยู่ในระดับที่สม่ำเสมอตลอดเวลา ผู้บรรยายต้องนำเรื่องที่จะบรรยายซึ่งส่วนมากจะเป็นวิชาการนั้น มาศึกษาค้นคว้าปรับปรุงขั้นตอนเสียใหม่ เพื่อสอดคล้องตัวอย่าง คำอธิบายที่ชัดเจน และใช้คำพูดเป็นภาษาสนทนา โดยลำดับขั้นตอนดังนี้

- จัดลำดับเนื้อหา ขั้นตอน
- ศึกษาค้นคว้าปรับปรุงข้อความและเรื่องใหม่แต่ละตอน ให้มีความกระชับชัดเจนยิ่งขึ้น
- จัดประเด็นที่สำคัญ ให้สอดคล้อง

- มีการเชื่อมโยงจากหัวข้อที่ 1 ไปยัง 2-3 ได้เป็นอย่างดี
- คิดหาตัวอย่างประกอบ เพื่อแทรกในตอนต่าง ๆ ที่เห็นสมควร

ค. การเตรียมเนื้อเรื่องการบรรยายให้เหมาะกับกลุ่มผู้ฟัง ในแต่ละครั้งหรือผู้เข้ารับการอบรมในแต่ละกลุ่ม ทั้งนี้รวมทั้งการจัดเนื้อหาของเรื่อง ตลอดจนวิธีการสอนอื่น ๆ ด้วย แม้จะเป็นการบรรยายเรื่องเดียวกัน แต่กลุ่มผู้ฟังมักมีความต่างกันในเรื่องระดับการศึกษา อายุ เพศ ต้องมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหา คำพูด ขั้นตอน ตัวอย่าง เพื่อให้เหมาะสมและเข้ากับกลุ่มผู้ฟังแต่ละกลุ่ม ๆ ไป จึงจะตรงความสนใจของผู้ฟังอยู่ได้ตลอดเวลา

ง. ความสามารถในการบรรยาย การบรรยายต้องใช้เทคนิคการพูดในที่ชุมนุมชน นอกไปจากเตรียมเนื้อหาแล้ว ต้องมีความสามารถในการแสดงออกทั้งในด้านน้ำเสียง สีหน้า แววตา ท่าทาง และทัศนคติต่าง ๆ ของผู้บรรยายในอันที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้ฟังด้วย จริงอยู่การบรรยายนั้นแม้จะมีความสัมพันธ์กับผู้ฟังน้อย แต่ก็จะต้องมีความสัมพันธ์อยู่ส่วนหนึ่ง (วิจิตร , 2527 : 56-66)

6. กิจกรรมการอภิปราย

วิธีสอนแบบอภิปราย หมายถึง วิธีสอนที่มุ่งให้ผู้เรียน ได้มีโอกาสสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือพิจารณาหัวข้อที่กลุ่มมีความสนใจร่วมกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาคำตอบแนวทาง หรือเพื่อแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งร่วมกัน วิธีสอนแบบอภิปรายจึงเป็นวิธีการสอนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน คือ 'ได้คิด' 'ได้ทำ' 'ได้แก้ปัญหา' และ 'ได้ฝึกการทำงานแบบประชาธิปไตย' ผู้เรียนจึงเป็นศูนย์กลางของการเรียน มีลักษณะการเรียนรู้แบบกระตือรือร้น เป็นการพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านทักษะการเรียนรู้ เช่น ทักษะการคิด การพูด การรับฟัง การแสดงความคิดเห็น การทำงานร่วมกันกลุ่ม เป็นต้น

ความมุ่งหมาย

1. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน เป็นการพัฒนาทักษะการพูดและการคิด
2. เพื่อฝึกการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และการเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม
3. เพื่อฝึกการค้นคว้าหาความรู้เพื่ออภิปรายให้ผู้อื่นรับทราบ

การนำวิธีการสอนแบบอภิปรายไปใช้ ผู้สอนควรคำนึงถึงข้อต่อไปนี้

1. ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นให้มาก และเป็นผู้กระตุ้นให้คำแนะนำมากกว่าที่จะเป็นผู้พูดเอง
2. ผู้สอนควรเป็นผู้มีใจกว้าง มีน้ำใจ เป็นประชาธิปไตย ยอมรับความคิดเห็นที่ได้จากการอภิปราย
3. ผู้สอนควรให้ผู้เรียนได้มีความพร้อมก่อนการอภิปราย โดยที่ผู้เรียนต้องเตรียมตัวค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อการอภิปรายมาล่วงหน้า
4. ผู้สอนกำหนดหัวข้อหรือประเด็นการอภิปรายให้ชัดเจน ให้เข้าใจตรงกัน เป็นหัวข้อที่ช่วยให้มีการคิด อภิปรายได้อย่างกว้างขวาง และเรื่องที่จะอภิปราย ควรจะส่งเสริมวิชาที่เรียน จุดประสงค์ที่สอน และก่อให้เกิดการเรียนรู้ในตัวผู้เรียน
5. ขณะที่ผู้เรียนอภิปรายผู้สอนควรได้เก็บความคิดและข้อคิดเห็นของสมาชิกผู้อภิปรายไว้ให้ได้มากที่สุด เพื่อไว้ใช้ในการสรุปบทเรียน โดยสรุปเป็นแนวคิดหลักก่อน แล้วขยายด้วยแนวคิดย่อยทั้งเห็นด้วย พร้อมทั้งประเด็นสำคัญการคิดและการอภิปราย (ชาคริต : 2537)

3. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในวิชาชีพ

กิจกรรมหมายถึง สภาพการณ์ของการเรียนรู้ที่นักเรียนเข้าร่วมตามที่ครูเป็นผู้กำหนด หรือนักเรียนเป็นผู้เลือก กิจกรรมมี 2 ประเภท คือ กิจกรรมในหลักสูตรและ กิจกรรมเสริมหลักสูตร

กิจกรรมในหลักสูตร หมายถึง พฤติกรรมทุกประเภทที่นำมาใช้ประกอบและ/หรือนำมาใช้ในการเรียนการสอนตามหลักสูตรถ้าครูเป็นผู้กระทำถือว่าเป็นกิจกรรมของครูถ้านักเรียนเป็นผู้กระทำถือว่าเป็นกิจกรรมของนักเรียน แต่ถ้านักเรียนและครูร่วมกันกระทำข้อมเรียกได้ว่าเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งประสบการณ์ทุกรูปแบบที่โรงเรียนได้จัดหรือสนับสนุนให้จัดสำหรับนักเรียนแต่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนตามหลักสูตร

ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์และกิจกรรมกับหลักสูตร

ประสบการณ์และกิจกรรมเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อุ้ความหลักสูตรได้ ดังนั้นการจัดประสบการณ์และกิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การใช้หลักสูตรบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ได้ ผู้ใช้หลักสูตรจึงควรต้องศึกษาหลักการจัดประสบการณ์และกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรทั้งนี้เพราะการจัดกิจกรรมจะได้อช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจความชำนาญ ฯลฯ ในวิชาที่เรียนในหลักสูตรเพิ่มมากขึ้น สมบูรณ์ขึ้นและยังช่วยเสริมให้นักเรียนมีทักษะต่างๆ เช่นการเป็นผู้นำ การทำงานร่วมกัน มีความคิดริเริ่ม ส่งเสริมพัฒนาทางด้านบุคคลิกภาพตลอดจนรู้จักนำตนเองและได้ค้นพบความสามารถพิเศษ ความถนัด ความสนใจของตนเองและมีโอกาสได้ฝึกฝนและพัฒนาความสามารถนั้น ๆ ให้ดียิ่งขึ้น (สมเกียรติ , 2539 : 95 - 98)

กิจกรรมทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตรที่จัดขึ้นในห้องเรียนนอกห้องเรียน ในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียนที่โรงเรียน โดยที่ครูหรือนักเรียนเป็นผู้จัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมเหล่านั้นให้มากที่สุดโดยความสมัครใจและกิจกรรมเหล่านั้นไม่มีการวัดผลว่าได้หรือคณักเรียนผู้เข้าร่วมประกอบกิจกรรมสามารถได้รับประโยชน์ดังนี้คือ

1. ช่วยส่งเสริมการเรียนในชั้นเรียน เช่นการจัดชุมนุมต่างๆ ขึ้นในโรงเรียนกลุ่มผู้จัดและนักเรียนในโรงเรียนย่อมได้รับประโยชน์ทางด้านวิชาการร่วมกัน ช่วยให้ความรู้ที่ได้รับจากชั้นเรียนขยายขอบเขตกว้างขวางออกไป

2. ช่วยพัฒนาความสนใจและความสามารถพิเศษ ของผู้เรียนกิจกรรมนักเรียนหลายอย่าง การเลือกเข้าร่วมในกิจกรรมแต่ละอย่างจะช่วยให้นักเรียนได้มีการพัฒนาความสนใจของตนเองหากนักเรียนมีความสามารถพิเศษกิจกรรมนักเรียนจะช่วยให้เกิดการพัฒนาทักษะด้านนั้นๆ และอาจจะนำไปประกอบอาชีพได้

3. เพื่อเป็นบริการแก่โรงเรียนกิจกรรมของนักเรียนไม่จำเป็นต้องเป็นในรูปแบบของชุมนุมหรือชมรมอาจเป็นในรูปแบบของการกระทำเพื่อเกิดการพัฒนานี้เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้กับทางโรงเรียนปลูกฝังให้นักเรียนรักในวิชาเรียนและรักสถาบัน

4. เพื่อเป็นบริการแก่สังคม เช่นลูกเสือ บุรุษอาสาเป็นกิจกรรมที่สนับสนุนให้นักเรียนได้กระทำความดีเป็นประโยชน์ต่อสังคม

5. เพื่อส่งเสริมการเข้าสังคมและพักผ่อน การที่นักเรียนเข้าร่วมกันเท่ากับเป็นฝึกการสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่นที่ทำงานเป็นกลุ่ม

6. เพื่อส่งเสริมการศึกษา กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกีฬาทั้งในร่มและกลางแจ้งทำให้นักเรียนที่ถนัดและสนใจและสามารถฝึกฝนกีฬาที่ตนชอบและเป็นนักกีฬาอาชีพในที่สุด
(อำภา : 2537 , 156-171)

การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กิจกรรมการเกษตร

ครู - อาจารย์ พ่อแม่ มีส่วนส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์กิจกรรมการเกษตร มุ่งเน้นเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึที่ดี ความชำนาญ เกิดทักษะ มีประสบการณ์ด้านการเกษตรและพัฒนาตนเองให้มีความคิดสร้างสรรค์กิจกรรมการเกษตรมากขึ้น การส่งเสริมนี้จึงมีส่วนช่วยให้บุคคลใช้ความสามารถของตนในการพัฒนาให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ในการประกอบอาชีพการเกษตร มาตรการที่ส่งเสริมนั้นคือเน้นความสำคัญของการจัดกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นตลอดจนการคำนึงถึงบรรยากาศที่ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าคิดกล้าแสดงออก ครูอาจารย์ผู้สอนเป็นบุคคลที่สำคัญที่จะทำให้งิจกรรมการเรียนวิชาเกษตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำเอากิจกรรมเหล่านั้นมาสร้างงานเกษตรให้มีความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี เทคนิควิธีการรวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในด้านการเกษตรที่ทันสมัยและประหยัด ทำให้อาชีพการเกษตรมีการพัฒนาทั้งผู้ประกอบอาชีพและขั้นตอนวิธีการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในอนาคตกิจกรรมที่ได้รับการฝึกฝนมาอย่างดีย่อมทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สุทธวรรณ , 2540 : 23)

4. ความรู้และทัศนคติ

ความรู้

โศภาและอรัย (2518: 31) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่าเป็นการรับรู้ จำ และเข้าใจ ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ เกิดจากประสบการณ์และทัศนคติ ประกอบขึ้นจากความรู้ต่าง ๆ ที่ได้เคยได้เรียนมาเกี่ยวกับลักษณะของสิ่งนั้น ๆ บวก กับการตีค่าของนั้น ๆ กับความรู้ที่มีอยู่

ทัศนคติ

สุชา (2524 : 80) ได้ให้ความหมายของทัศนคติโดยทั่ว ๆ ไปว่าเป็นความรู้สึก หรือท่าทีของบุคคลที่มีต่อบุคคล วัตถุสิ่งของ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ความรู้สึกหรือท่าทีนี้จะนำไปในทำนองที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้

องค์ประกอบของทัศนคติ

ทัศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ (สุชา, 2524 : 82)

1. Cognition component เป็นประองค์ประกอบเกี่ยวกับความรู้หรือความเชื่อถือของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หากบุคคลมีความรู้ หรือเชื่อว่าสิ่งใดดีก็มักจะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้นในทางตรงกันข้าม หากมีความรู้มาก่อนว่าสิ่งใดไม่ดีก็จะมีทัศนคติไปในทิศทางตรงกันข้าม

2. Feeling component เป็นองค์ประกอบทางด้านความรู้สึกของบุคคล ซึ่งมีอารมณ์เกี่ยวข้องกับอยู่ด้วย นั่นคือหากบุคคลมีความรู้สึกรัก หรือชอบพอในบุคคลใดหรือสิ่งใดก็จะช่วยให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อบุคคลนั้น หรือสิ่งนั้น ไปด้วย แต่ถ้าหากมีความรู้สึกเกลียดหรือ โกรธบุคคลใด สิ่งใดก็จะทำให้มีทัศนคติต่อบุคคลหรือสิ่งนั้นไปในทางตรงกันข้าม

3. Action tendency component เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคล คือความโน้มเอียงที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมตอบโต้บางอย่างโดยหนึ่งออกมา พฤติกรรมที่เขาแสดงออกมานั้น เกิดจากความรู้และความรู้สึกที่เขามีอยู่เกี่ยวกับวัตถุเหตุการณ์ หรือบุคคลนั้น ๆ นั่นเอง

องค์ประกอบทั้งสามอย่างข้างต้นมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออกเกี่ยวกับ ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีความเข้มข้นแตกต่างกันไปอีกด้วย

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดทัศนคติ

ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของบุคคล (สุชา, 2524 : 80) เสนอความเห็นที่ว่าทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นจะเกิดขึ้นตามเงื่อนไข 4 ประการ คือ

1. เกิดจากการเรียนรู้ เด็กที่เกิดมาใหม่จะได้รับการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรม และประเพณีจากบิดามารดา ทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนได้เห็นแนวการปฏิบัติของพ่อแม่ แล้วรับมาปฏิบัติตามต่อไป

2. เกิดจากความสามารถในการแยกแยะความแตกต่าง ๆ นั่นคือแยกสิ่งใดดีหรือไม่ดี
3. เกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคลซึ่งแตกต่างกันออกไป
4. เกิดจากการเลียนแบบหรือรับเอาทัศนคติของผู้อื่นมาเป็นของตน

ประโยชน์ของทัศนคติ

1. ช่วยทำให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว โดยการจัดรูป หรือจัดระบบสิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเขา
2. ช่วยในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่สลับซับซ้อน ซึ่งการมีปฏิกิริยาตอบโต้ หรือการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดออกไปนั้นส่วนมากจะทำในสิ่งที่นำความพอใจมาให้หรือเป็นบำเหน็จรางวัลจากสิ่งแวดล้อม
3. ช่วยให้บุคคลสามารถแสดงออกถึงค่านิยมของตนเอง ซึ่งแสดงว่าทัศนคตินั้นนำความพอใจมาให้บุคคลนั้น

การเปลี่ยนทัศนคติ

การเปลี่ยนทัศนคติ เกิดได้ตลอดเวลา ตามประสบการณ์ใหม่ที่บุคคลได้รับเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะทัศนคติเกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ทั้งสิ้น การเปลี่ยนแปลงทัศนคติจะเร็วหรือช้า จึงขึ้นอยู่กับชนิดของทัศนคติและประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับ

ทัศนคติอาจเปลี่ยนไปได้ใน 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การเปลี่ยนทัศนคติไปในแนวทางคล้ายตามทัศนคติเดิม (congruent change) การเปลี่ยนทัศนคติในลักษณะนี้เกิดขึ้นได้ง่ายและเป็นไปได้ทั้งทางบวก (positive) และในทางลบ (negative)
2. การเปลี่ยนทัศนคติไปในแนวทางตรงกันข้ามกับทัศนคติเดิม (incongruent - change) การเปลี่ยนทัศนคติในลักษณะนี้เกิดขึ้นได้ยากกว่าการเปลี่ยนทัศนคติไปในแนวทาง คล้ายตามทัศนคติเดิม

กิจกรรมการการสอนวิชาเกษตรกรรมเป็นกิจกรรมที่สำคัญ ที่ทำให้เกิดการถ่ายทอด และส่งผ่านความรู้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้เรียนและสังคม รวมถึงการสั่งสมความรู้เก่าและใหม่ ของมนุษย์ กิจกรรมการสอนแต่เดิมการสอนถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้สอน ทำหน้าที่สร้างสถานการณ์ และแนวทางให้ผู้เรียนเรียนรู้ ผู้สอนจะมีบทบาทในการแสดงนำทำหน้าที่เป็นผู้บอกเล่าอธิบาย บรรยาย สาธิตความรู้ให้แก่ผู้เรียนรับรู้ รับฟัง ต่อมาได้มีการพัฒนาขึ้นโดยมีสื่อเข้ามาช่วยให้เกิด ความเข้าใจดีขึ้นมีกิจกรรมการสอนที่อาศัยหลักประชาธิปไตยเข้ามามีอิทธิพล สำหรับผู้เรียนเมื่อ การศึกษาได้พัฒนาถึงขั้นได้มีการศึกษาวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีหลัก เกณฑ์ หรือมีความเป็นศาสตร์ (science) มากขึ้น ดังเช่นการศึกษาทางจิตวิทยาหรือการวัดผลทาง การศึกษาเป็นต้น ผู้เรียนมีโอกาสการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยความช่วยเหลือของครู

การจัดระบบการเรียนการสอน จึงมีความพยายามที่พัฒนาการสอนจากศิลป์ (art) ให้เป็นศาสตร์ (science) มากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามก็ยังคงมีความจำเป็นที่จะให้การสอนยังมีความเป็นศิลป์อยู่ด้วย การ เข้าใจระบบการเรียนการสอนจะช่วยให้ศิลป์ในชั้นการสอนอยู่บนพื้นฐานของศาสตร์ดียิ่งขึ้น กิจกรรมการเรียนการสอนได้พัฒนาขึ้นโดยคำนึงถึงผู้เรียนว่า ผู้เรียนก็มีโอกาสสอนผู้เรียนด้วยกัน เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนถ้าผู้เรียนสามารถสอนกันเองได้ด้วยกิจกรรมการสอนแบบอภิปราย กลุ่ม แบบแก้ปัญหา กลายเป็นกิจกรรมที่ได้รับความสนใจรวมถึงการสอนแบบฝึกปฏิบัติ การศึกษา ด้วยตนเอง และในที่สุดก็มีการผสมผสานการสอนหลายแบบในแต่ละครั้ง

ในการสอนวิชาเกษตรกรรมนั้นจำเป็นต้องมีความเข้าใจศาสตร์เป็นพื้นฐานและมีศิลป์ ในการจัดการ ตลอดจนการแสดงออกอย่างมีทักษะที่ดี จึงจะทำให้กิจกรรมการสอนบรรลุจุดมุ่ง หมายได้เทคนิคการสอนต่างๆ เช่น การอธิบาย การสอนทักษะกระบวนการ การสอนทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียนและการสรุปสัมพันธ์ โดยเลือกประเด็น เรื่องเหล่านี้จากประสบการณ์การแลกเปลี่ยนความรู้และการสังเกตการสอนของวิชาเกษตรกรรม ตลอดจนเทคนิคการสอนต่างๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจ (อรจิต , 2541)

5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

อุทัย (2541) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory) เป็นการวิจัยโดย มีผู้ที่เกี่ยวกับปรากฏการณ์นั้น เข้ามามีส่วนร่วมกับกระบวนการวิจัย ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบสิ้นกระบวนการ

การ โดยผู้เข้าร่วมมีความเสมอภาคในฐานะที่วิจัยและต้องเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ ซึ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัย มีอยู่ดังนี้คือ

1. ขั้นเตรียมการ

- 1.1 กระบวนการหาผู้สนใจ ปรากฏการณ์ทางสังคม
- 1.2 พิจารณาเพื่อเลือกประเด็นการวิจัย
- 1.3 หาผู้เข้าร่วมที่วิจัย
- 1.4 วางแผนการทำวิจัย
- 1.5 ดำเนินการอื่นที่จำเป็น

2. ขั้นลงมือทำ

- 2.1 เก็บรวบรวมข้อมูล
- 2.2 เตรียมการตามแผนและลงมือปฏิบัติตามแผน เพื่อตั้งคำถามวิจัยและแสวงหาคำตอบจากการวิจัย
- 2.3 วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปข้อค้นพบ

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กองวิจัยทางการศึกษา (2541) ได้มีการประเมินและติดตามผลงานโครงการปฏิรูปทางการศึกษาโครงการเกษตรเพื่อชีวิตซึ่งเป็นโครงการที่รัฐบริการให้ฟรีแก่บุตรหลานเกษตรกรชาวชนบทและผู้ด้อยโอกาสทางสังคมที่มีรายได้ต่ำกว่า 50,000 บาทต่อปี

งานวิจัยพบว่าสาเหตุที่นักศึกษาที่สนใจมาเรียนวิชาเกษตรเนื่องจาก ไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน มีวิชาชีพที่เมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้วสามารถที่จะประกอบอาชีพได้แต่ก็มีจำนวนนักศึกษาที่ลาออกมากพอสมควร โดยมีสาเหตุของการลาออกคือ ไปศึกษาต่อที่อื่น มีบางส่วนที่ไปช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ แต่ในความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนเห็นว่า นักศึกษาทำงานหนักเรียนไม่ไหว ไม่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก่อน ในเรื่องของความเหมาะสมของหลักสูตรอาจารย์ผู้สอนมีความคิดเห็นว่าเป็นไม่เหมาะสมแต่ในความคิดเห็นของนักศึกษาเห็นว่ามีความเหมาะสมดีควรดำเนินการต่อไป การจัดการเรียนการสอนมีความยืดหยุ่นตามความสามารถและตามศักยภาพของผู้เรียน มีการวัดประเมินผลโดยการสังเกตพฤติกรรมการเรียนและการทำงานของนักศึกษา มีการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ในระดับดีแต่เรื่องทักษะการจัดการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีน้อย มีจำนวนนักศึกษาน้อยที่

ได้ให้ความคิดเห็นว่าการปฏิบัติงานเป็นเรื่องที่หนักและไม่มีความชอบในวิชาชีพเกษตร แต่ส่วนมากเห็นว่าเมื่อเรียนในโครงการนี้แล้วจะมีโอกาสที่จะเรียนได้สูงขึ้น

มานิตย์ (2541) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการเรียนการสอนวิชาเกษตรในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอสะเมิงจังหวัดเชียงใหม่ ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการศึกษาในครั้งนี้ว่า ในด้านของเนื้อหาหลักสูตรครูผู้สอนวิชาเกษตรมีความต้องการอบรมวิชาเกษตรเป็นอันดับแรก อันดับที่ 2 เห็นว่าควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงหลักสูตร ส่วนวิธีการสอนนั้นมีความคิดเห็นว่าการสอนแบบสาธิต มีความเหมาะสมมากที่สุด รองลงมาคือวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน วิธีการเรียนการสอนที่เห็นด้วยน้อยคือการสอนแบบบรรยาย ความคิดเห็นด้านบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนพบว่า ควรให้อิสระในการทำงานของครูผู้สอนวิชาเกษตร การจัดสรรงบประมาณควรมีให้เพียงพอ ครูผู้สอนวิชาเกษตรต้องศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ นักเรียนสามารถที่จะนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และวิชาเกษตรในระดับประถมศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องเรียนอยู่มาก

ส่วนปัญหาอุปสรรคข้อเสนอแนะของครูผู้สอนวิชาเกษตรในพื้นที่เป้าหมายคือเนื้อหาของหลักสูตรไม่มีความเหมาะสมกับสถานที่และนักเรียนบางแห่ง หลักสูตรมีความล้าสมัยควรที่จะมีการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมเพิ่มเนื้อหาวิทยาการสมัยใหม่เข้าไปสถานที่ฝึกปฏิบัติการมีไม่พอเพียง งบประมาณมีน้อย

ข้อเสนอแนะ สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวิชาเกษตร ควรคำนึงคือ ความเหมาะสมของเนื้อหาหลักสูตรกับแต่ละสภาพท้องถิ่นผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญต่อวิชาเกษตรมากขึ้น การจัดหาครูผู้สอนวิชาเกษตรต้องจัดให้ตรงกับสาขาวิชาเอกหรือตามความถนัด ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนวิชาเกษตร วิธีที่แนะนำและเห็นว่าเหมาะสมกับการนำไปใช้คือวิธีการสอนแบบสาธิตและวิธีการผสมผสานหลายวิธีเข้าด้วยกัน

สุทธวรรณ (2540) ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับกิจกรรมการเกษตรของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดบุรีรัมย์พบว่า ระดับความคิดสร้างสรรค์กิจกรรมการเกษตรของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับปานกลางและควรให้การสนับสนุนด้านสื่อการสอนวัสดุอุปกรณ์การเกษตร การปลูกฝังความตระหนักในความสำคัญของวิชาชีพการเกษตรจากครู อาจารย์ ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการเกษตรและการปลูกฝังความตระหนักในความสำคัญของวิชาชีพเกษตรจากพ่อแม่ ผลจากการวิจัยมีข้อเสนอแนะ คือ ควรเน้นนัก

เรียนให้มีการปฏิบัติงานจริงเพื่อให้เกิดทักษะความชำนาญและควรจัดให้มีการประกวดผลงานทางด้านการเกษตรขึ้นในโรงเรียนพยายามให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดในการทำกิจกรรมการเกษตรนอกจากนี้ควรจัดให้มีการแข่งขันทักษะด้านการเกษตรและการจัดทัศนศึกษาดูงานด้านการเกษตร

วินัย (2539) ได้วิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่เกี่ยวกับบทบาทของโรงเรียนมัธยมศึกษาต่อการพัฒนาการเกษตรในท้องถิ่นมีข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้โรงเรียนมัธยมศึกษาควรเป็นแหล่งวิชาการให้การสนับสนุนในการดำเนินการพัฒนาเกษตรในท้องถิ่นโดยจัดให้มีแผนงานของโรงเรียนสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและความร่วมมือกับท้องถิ่นประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการติดตามประเมินผลทุกปีอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กิจการงานประกอบอาชีพทางการเกษตรของชุมชนก้าวหน้าต่อไป